РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

Обука за рад бирачких одбора

Избори за народне посланике
25. октобар 2026.

Теме обуке

01 Надлежност и састав органа за спровођење избора

02 Примопредаја изборног материјала пре гласања

03 Припрема за почетак гласања

04 Отварање бирачког места

05 Гласање на бирачком месту

06 Гласање ван бирачког места

07 Подршка бирачима који су особе са инвалидитетом

08 Одржавање реда на бирачком месту

09 Затварање бирачког места

10 Утврђивање резултата гласања

11 Примопредаја изборног материјала после гласања

12 Кривична дела против изборних права

Исходи обуке

По завршетку обуке, полазници ће бити оспособљени да:

01	**Улога бирачког одбора**	објасне улогу, задужења и основна правила рада бирачког одбора.
02	**Припрема и отварање**	припреме бирачко место за гласање, провере изборни материјал и спроведу поступак отварања.
03	**Спровођење гласања**	правилно спроведу гласање на бирачком месту и ван њега, уз поштовање прописаних процедура, права бирача и тајности гласања.
04	**Неправилности и подршка**	препознају неправилности и примене одговарајућа правила поступања, укључујући одржавање реда и пружање подршке бирачима.
05	**Резултати и предаја**	утврде резултате гласања, изврше логичко-рачунску контролу, попуне записник и правилно предају изборни материјал.

Надлежност и састав органа за спровођење избора

ТЕМА ОБУКЕ 1

Органи за спровођење избора: ко шта ради?

РИК

Стара се о законитом спровођењу избора.

ЛИК

Организује припреме и пружа подршку бирачким одборима.

БО

Спроводи гласање и утврђује резултате на бирачком месту.

НАПОМЕНА

Сви органи имају стални и проширени састав.

Бирачки одбор: шта је његов посао?

01

Преузима изборни материјал од ЛИК

02

Припрема и уређује бирачко место

03

Спроводи гласање на бирачком месту

04

Спроводи гласање ван бирачког места

05

Обезбеђује правилност и тајност

06

Одржава ред на бирачком месту

07

Утврђује резултате гласања

08

Предаје материјал ЛИК

НАПОМЕНА

Ове задатке ћемо редом проћи током обуке.

Састав бирачког одбора

Стални састав

- Именује га ЛИК на предлог посланичких група.
- Председник, два члана и њихови заменици.

Проширени састав

- Стални састав и чланови и заменици именовани на предлог подносилаца проглашених изборних листа.

НАПОМЕНА

Сви чланови и заменици имају иста права и дужности.

НАПОМЕНА

Број чланова локалне изборне комисије у сталном саставу зависи од броја уписаних бирача у јединици локалне самоуправе (члан 18 ЗоЛИ).

Када се бирачки одбор обраћа ЛИК?

Пре гласања

Преузима изборни материјал и проверава да ли је потпун.

Током гласања

Тражи упутства и подршку ако настане проблем у поступању.

После гласања

Предаје изборни материјал и записник о раду.

НАПОМЕНА

ЛИК је прва адреса за оперативну подршку бирачком одбору.

Кодекс понашања: дужности и забране

Дужности

- Одговорно, савесно и стручно поступање
- Непристрасност и политичка неутралност
- Поштовање и љубазност према бирачима
- Професионалност и колегијалност

Није дозвољено

- Примање недозвољене користи
- Фаворизовање или дискриминација
- Злоупотреба функције и јавне имовине
- Понашање које доводи у сумњу непристрасност

НАПОМЕНА

Чланови бирачког одбора дужни су да се упознају са свим одредбама Кодекса понашања чланова органа за спровођење избора и да их поштују у свом раду.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Бирачки одбор непосредно спроводи гласање и утврђује резултате на бирачком месту.
- ЛИК именује бирачке одборе, пружа им подршку и прима изборни материјал.
- Чланови сталног и проширеног састава имају једнака права и дужности.
- Сви чланови БО поступају непристрасно и поштују правила понашања.

РАЗГОВАРАЈМО: Да ли сте имали недоумице око задужења и овлашћења чланова БО?

Примопредаја изборног материјала пре гласања

ТЕМА ОБУКЕ 2

Ко коме предаје изборни материјал

01	**РИК → ЛИК**	преко координатора РИК, у седиштима управних округа
02	**ЛИК → бирачки одбори**	у седишту општине/града; ЛИК обавештава председнике и заменике о времену и месту
03	**Рок**	најкасније 23. октобра 2026. у 24.00 часа
04	**Записник о примопредаји**	садржи списак свих материјала које БО преузима

НАПОМЕНА

Примопредаји могу да присуствују овлашћени представници подносилаца изборних листа и акредитовани посматрачи.

Који изборни материјал бирачки одбор преузима (1/2)

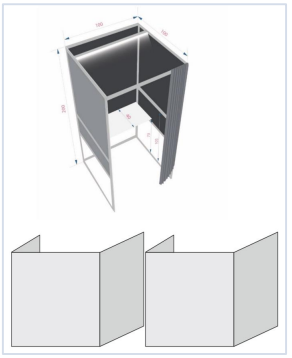
Збирна изборна листа (2 примерка.)	Све листе и кандидати; видно истакнута на БМ.
Решење о именовању БО	И решење о изменама, ако је донето.
Извод из бирачког списка	Бирачи који гласају на БМ; евиденција ко је гласао.
Списак накнадних промена	Накнадно уписани, брисани или са промењеним подацима.
Посебан извод	Бирачи у Војсци Србије, ако гласају на том БМ.
Гласачки листићи	По изводу и посебном изводу; и на језицима мањина.

Који изборни материјал бирачки одбор преузима (2/2)

Контролни лист	Провера да ли је кутија исправна и празна.
Записник о раду БО (6 прим.)	Ток гласања и резултати; и на језицима мањина.
Записник о посматрачима (6 прим.)	Посматрачи сами уписују примедбе.
Контролни формулар	Помоћ при утврђивању и провери резултата гласања.
Потврде о изборном праву	За гласање ван БМ; потпис замењује потпис у изводу.
Евиденције о присуству (по 2 прим.)	Основ за накнаду; НЕ замењују потпис записника.
Списак акредитованих посматрача	Провера да ли је посматрач овлашћен за то БМ.

Опрема и потрошни материјал који БО преузима

- Државна застава Републике Србије
- информативни постери и идентификационе картице
- ознаке бирачког места и гласачке кутије
- гласачка кутија
- картонски паравани и кабине за гласање
- два спреја и две УВ-лампе (са батеријама)
- прибор за писање, налепнице, шлајфне, коверте
- канцеларијски материјал (маказе, селотејп, јемственик…)

Преузимање: на шта обратити пажњу

Сав материјал

Преузети сав материјал из записника о примопредаји.

Најважније: гласачки листићи, извод, контролни лист и записник о раду БО.

Број гласачких листића

Листића има колико и бирача уписаних у извод.

Ако постоји посебан извод: Са бирачима који су припадници Војске Србије - збир бирача из оба извода.

Печаћење вреће са изборним материјалом

Материјал (осим маказа) иде у врећу кајсија боје, која се у присуству БО печати плавом сигурносном затворницом.

Серијски број се уписује у записник о примопредаји.

На врећу се лепи налепница са називом општине/града и бројем БМ.

Спреј, УВ-лампа и канцеларијски материјал иду у посебну затворену кесу.
Маказе не иду у врећу – њима се на дан гласања сече затворница.

Запечаћена врећа

ЛИК води рачуна да врећа буде обележена налепницом и да бирачком одбору буде предата гласачка кутија.

ЛИК даје бирачком одбору број телефона особе која на дан гласања отвара објекат у којем је бирачко место.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Запечаћена врећа не сме се отварати пре него што се бирачки одбор на дан гласања окупи на бирачком месту.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Изборни материјал преузима се од ЛИК у прописаном року.
- Приликом преузимања материјал и документација проверавају се према записнику о примопредаји.
- Посебно проверити да ли је преузет сав материјал неопходан за гласање.
- Сваки уочени недостатак благовремено пријавити ЛИК.

ПРОВЕРИМО: Шта радите ако приликом преузимања недостаје део изборног материјала?

Припрема за почетак гласања

ТЕМА ОБУКЕ 3

Дан гласања почиње у 6.00

6.00

25. октобар 2026.

Бирачки одбор се састаје **најкасније у 6.00 часова** на бирачком месту ради припрема за почетак гласања.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Члан или његов заменик присутни су од окупљања до утврђивања резултата и попуњавања записника. Могу бити присутни истовремено или се смењивати – заменику се не може забранити присуство.

НАПОМЕНА

Припремама за почетак гласања могу да присуствују акредитовани посматрачи.

Припрема за почетак гласања

Четири корака пре 7.00 часова

01 Утврђивање потпуности и исправности изборног материјала

02 Уређивање бирачког места и просторије за гласање

03 Договор о подели задужења

04 Попуњавање записника пре отварања (тачке 1–4)

Корак 1 - Утврђивање потпуности материјала

- Председник маказама сече сигурносну затворницу са вреће са изборним материјалом;
- Материјал из вреће упоређује се са записником о примопредаји; ако нешто недостаје, одмах се обавештава ЛИК.

Изборни материјал без кога гласање не може да почне

- Збирна изборна листа
- извод из бирачког списка (и посебан извод, ако постоји)
- гласачки листићи – није неопходан тачан број
- контролни лист
- гласачка кутија
- један спреј и једна УВ-лампа
- паравани за тајност гласања
- јемственик и налепнице за печаћење кутије

⚠ Сигурносну затворницу чувате и предајете лик заједно са осталим материјалом

ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ

Гласачки листићи спаковани су у коверте по 100 + једна са мање од 100.
Пре гласања отвара се само та мања коверта.

Пример: 558 бирача

пет коверата по 100 + шеста са 58 листића; остале коверте се само преброје, без отварања

100	100	100	100	100	58

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Мањи број листића од броја уписаних бирача није разлог да се бирачко место не отвори.

Корак 2 - Уређивање бирачког места

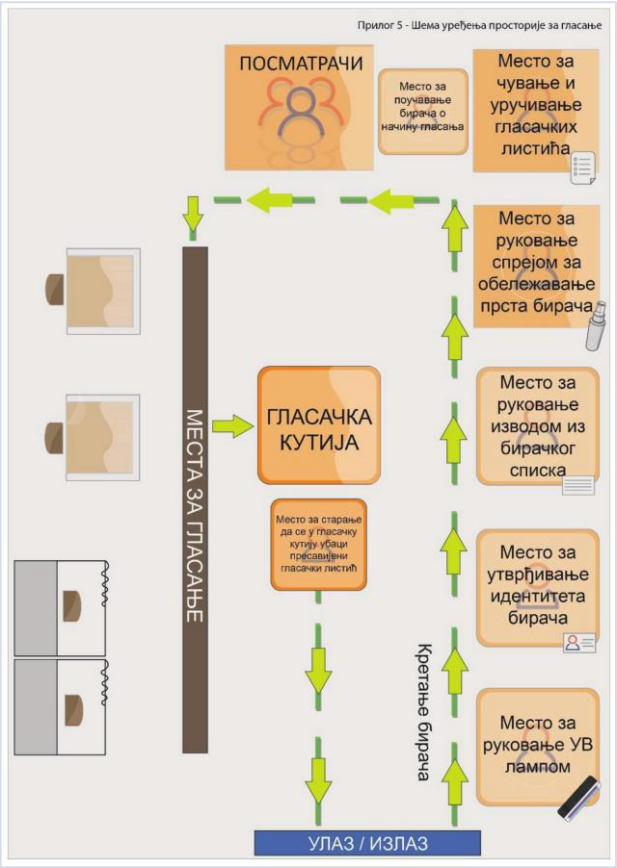
- на улазу у објекат – број и назив бирачког места
- у већем објекту или са више БМ – путокази
- на улазу у просторију – ознака бирачког места
- испред просторије – Збирна изборна листа и информативни постери
- испред просторије – члан БО који упућује бираче
- у просторији – Државна застава Републике Србије

Уређивање бирачког места – Редослед места у просторији за гласање

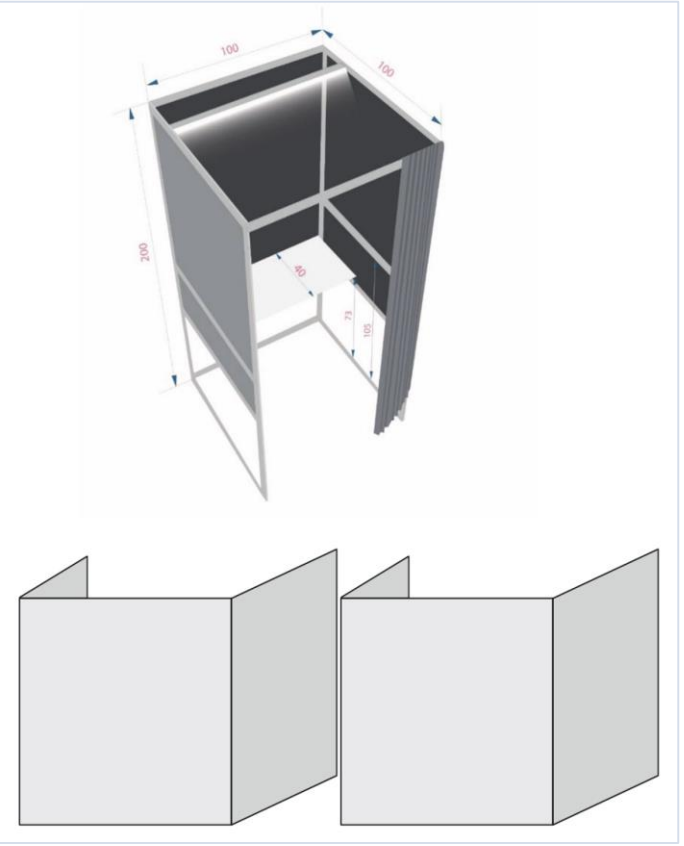
Од улаза до гласачке кутије:

1. провера УВ-лампом
2. утврђивање идентитета
3. извод из бирачког списка
4. обележавање прста спрејом
5. уручивање гласачких листића
6. поука о начину гласања
7. место за посматраче
8. паравани за тајно гласање
9. гласачка кутија
10. члан БО који прати убацивање листића

Уређивање бирачког места
Правилно постављање паравана

- отвор картонског паравана окренут је према зиду
- између картонских паравана најмање један метар
- кабине се постављају тако да нико не види како бирач гласа
- паравани су удаљени од чланова БО, посматрача и других бирача

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Бирач сам бира картонски параван или кабину.

Паравани морају бити постављени тако да нико (чланови БО, посматрачи, новинари ни други бирачи) не може да види како бирач попуњава листић.

Уређивање бирачког места
Кутија, посматрачи и пропагандни материјал

Гласачка кутија

На кутију се обавезно лепи ознака да је намењена изборима за народне посланике.

Посматрачи

Могу да се крећу по целој просторији, али не смеју да ремете тајност гласања ни рад БО.

Пропаганда

Симболи странака и пропагандни материјал се уклањају; ако то није могуће – обавештава се ЛИК.

НАПОМЕНА

О томе да нема пропагандног материјала бирачки одбор се стара све време док траје гласање.

Корак 3 - Подела задужења

Задужења током гласања

- упућивање бирача у просторију
- УВ-лампа
- утврђивање идентитета
- извод, списак промена и посебан извод
- спреј за обележавање прста
- чување и уручивање листића
- поука о гласању
- убацивање листића у кутију

Бирачки одбор одређује и

- три повереника за гласање ван БМ – на предлог три различита предлагача, од којих је барем један предложен од стране опозиционе изборне листе
- члана задуженог за контролни формулар и логичко-рачунску контролу

Подела задужења
Смењивање и контрола

Председник треба да подстиче чланове именоване на предлог опозиције да провере кључне радње:

- контролу исправности гласачке кутије
- разврставање листића на важеће и неважеће
- пребројавање гласова

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Подела задужења не значи да за свако задужење може бити одређен само један члан, напротив – пожељно је да се чланови смењују.

Корак 4: Пре отварања БМ попуните тачке 1–4 Записника о раду БО

Тачка 1	број бирачког места
Тачка 2	назив општине / града / завода / стране државе
Тачка 3	датум одржавања гласања
Тачка 4	број бирача уписаних у извод

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Број уписаних обухвата и списак накнадних промена: дописани се додају, брисани одузимају, промењени подаци не мењају број. Урачунава се и посебан извод за Војску Србије.

Пример: број уписаних бирача

578	+ 5	− 3	+ 44	= 624
у изводу	дописано	брисано	посебан извод	тачка 4

7 бирача са промењеним презименом или другим податком не мења укупан број.

НАПОМЕНА

Ако РИК достави обавештење са коначним бројем бирача, БО само преписује тај број.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Где постоје записници на језицима мањина, подаци се уписују у све записнике.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Проверити потпуност и исправност изборног материјала.
- Уредити бирачко место уз обезбеђивање тајности и приступачности гласања.
- Договорити поделу задужења међу члановима бирачког одбора.
- Унети одговарајуће податке у записник пре отварања бирачког места.

ПРОВЕРИМО: Шта све мора бити проверено и припремљено пре 7.00 часова?

Отварање бирачког места

ТЕМА ОБУКЕ 4

Пре отварања бирачког места

Када обавите сва четири корака припреме за отварање БМ, и сви чланови и заменици окаче идентификационе картице, бирачки одбор утврђује да гласање може да почне.

Председник треба да води рачуна да се сви чланови уписују у евиденцију присутности која је основ за накнаду.

<u>Евиденција присутности НЕ ЗАМЕЊУЈЕ потписивање записника о раду БО.</u>

НАПОМЕНА

Картице се носе све време на бирачком месту.

Отварање бирачког места

7.00
отварање

20.00
затварање

Између 7.00 и 20.00 часова бирачко место мора бити непрекидно отворено.

НАПОМЕНА
Одмах по отварању у тачку 5. записника уписује се време отварања бирачког места.

Први бирач

Кад први бирач дође, пре провере кутије бирачки одбор:

- проверава УВ-лампом да ли је гласао,
- утврђује идентитет,
- проверава упис у извод и да није члан тог бирачког одбора.

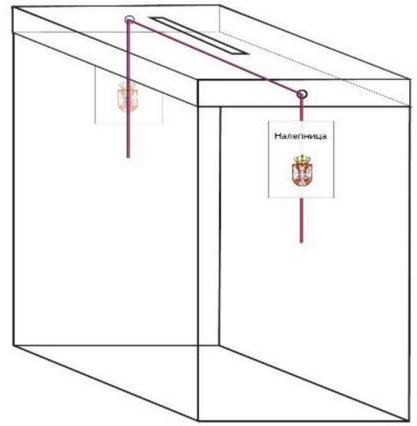
Тек после свих ових радњи први бирач гласа.

Кутија се не проверава у присуству бирача који је већ гласао, нема важећу исправу, није уписан у извод или је члан БО на том месту.

Провера исправности гласачке кутије

Након провере прста, идентитета и уписа првог бирача, приступате провери исправности кутије:

1. проверава се да ли је кутија исправна и празна,
2. попуњава се контролни лист
3. контролни лист потписују присутни чланови и заменици и први бирач.
4. контролни лист се убацује у кутију
5. кутија се затвара и печати јемствеником и налепницама.

СЛИКА ЗАПЕЧАЋЕНЕ ГЛАСАЧКЕ КУТИЈЕ СА ЈЕМСТВЕНИКОМ И НАЛЕПНИЦОМ

Након тога у записник о раду БО се уписује:

- име и презиме првог бирача – тачка 6.
- број под којим је уписан у извод – тачка 7.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Бирачко место отвара се у 7.00 часова, након завршених припрема.
- Пре провере гласачке кутије проверити да ли први бирач испуњава прописане услове.
- Проверити да је кутија исправна и празна; правилно попунити и потписати контролни лист.
- Убацити контролни лист, затворити и запечатити кутију и уписати податке о првом бирачу у записник.

ПРОВЕРИМО: Којим редоследом поступате са првим бирачем?

Гласање на бирачком месту

ТЕМА ОБУКЕ 5

Ко где гласа

Бирачко место

на којем је бирач уписан у извод

Ван бирачког места

изузетно – тешка болест, старост или инвалидитет

Завод

бирачи у притвору или на издржавању казне

Војска Србије

бирачко место најближе јединици или установи

НАПОМЕНА

Позив за гласање стиже најкасније пет дана пре избора. Бирач може да гласа и без позива, на бирачком месту на којем је уписан.

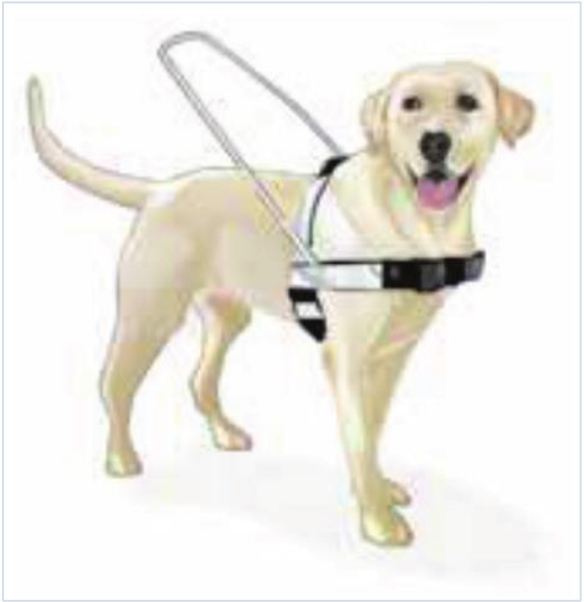

Особа која се креће уз помоћ пса водича

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Бирачки одбор терба да омогући слободан приступ објекту и бирачком месту особи која се креће уз помоћ пса водича и има одговарајућу исправу:

- доказ о оспособљености за кретање са псом водичем – за особу
- доказ о завршеној обуци – за пса водича

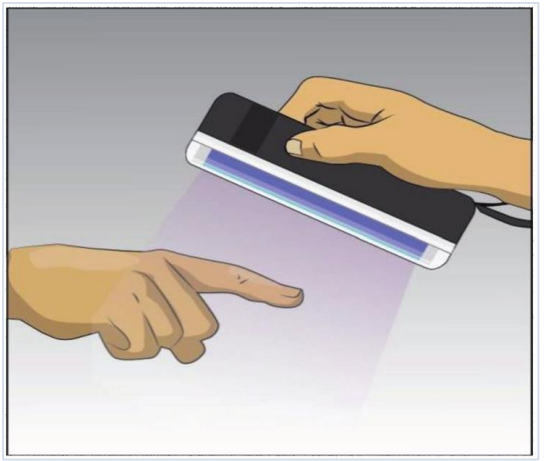
Радње бирачког одбора када бирач дође

01	**Провера УВ-лампом**	да ли је бирач већ гласао
02	**Утврђивање идентитета**	лична карта или пасош
03	**Провера уписа у извод**	и у списак накнадних промена
04	**Обележавање прста спрејом**	кажипрст десне руке
05	**Уручивање гласачког листића**	
06	**Поучавање бирача**	како се гласа
07	**Гласање**	иза паравана или у кабини
08	**Убацивање листића у кутију**	пресавијен листић

1. Провера УВ-лампом

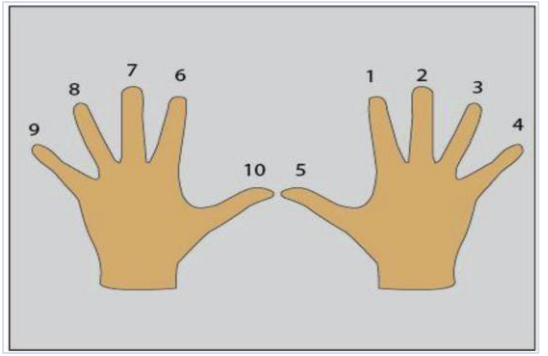
Проверава се да ли је кажипрст десне руке већ обележен невидљивим УВ-мастилом.

- нема кажипрст десне руке – следећи прст удесно, па палац
- нема десну шаку – кажипрст леве руке, па следећи прст улево
- нема шаке – провера се не врши

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Ако постоји траг мастила, бирач је већ гласао – не сме му се дозволити да гласа и мора одмах да напусти бирачко место. Изузетак: члан БО који рукује спрејом гласа уз решење о именовању.

2. Утврђивање идентитета

Бирач каже име и презиме, предаје позив (ако га има) и доказује идентитет важећом личном картом или пасошем.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Бирач није обавезан да донесе позив – без позива не сме му се ускратити право да гласа.

2. Која исправа важи

- **Истекла лична карта или пасош** уз потврду о захтеву МУП-у
- **Војна легитимација** за бираче који су припадници ВС
- **Исправа коју издаје завод** бирачи у установама
- **Возачка дозвола** није дозвољена јер нема ЈМБГ

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Друго презиме у документу: бирач гласа ако се по слици и ЈМБГ утврди да је иста особа.

3. Провера уписа у извод

Члан задужен за утврђивање идентитета бирача саопштава члану задуженом за извод име, презиме, ЈМБГ и редни број из позива.

Када се бирач пронађе, заокружи се редни број бирача у изводу, и бирач се потписује на одговарајуће место у изводу.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

У изводу може бити више бирача са истим именом и презименом – увек проверити и ЈМБГ.

3.1. Бирач није пронађен у изводу

- проверити списак накнадних промена (саставни део извода)
- питати да ли је мењао презиме - гласа ако је ЈМБГ исти
- ако га нема нигде – упутити на upit.birackispisak.gov.rs или на МДУЛС

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Дописивање у извод је строго забрањено и основ је за поништавање гласања. Бирача који није у изводу НИКАКО не дописивати – чак и ако га познајете.

3. Потписивање бирача са инвалидитетом

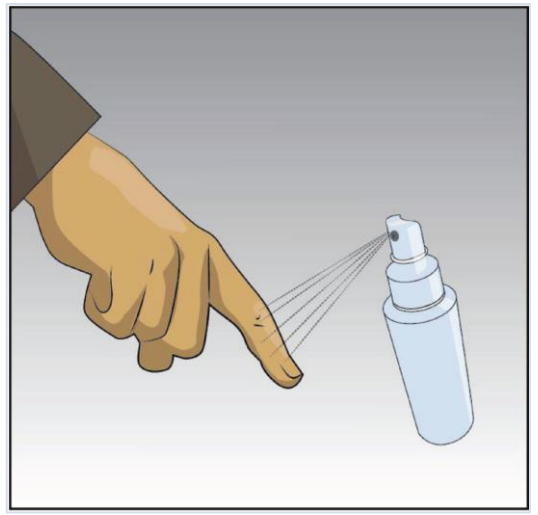
Бирач који не може да се потпише може (сам или помагач) да отисне печат са личним подацима или факсимил.

Бирач који није писмен, односно нема печат или факсимил, ставља отисак прста или се уместо њега потписује помагач.

4. Обележавање прста спрејом

Кажипрст десне руке се обележава испод корена нокта; ако га нема – исти редослед прстију као код УВ-провере.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Ако бирач одбије обележавање, не добија листић и не може да гласа.

5. и 6. Уручивање листића и поука

Члан БО уручује листић и поучава бирача:

- гласа се за једну листу – заокруживањем редног броја
- гласање је тајно – бира параван или кабину
- листић се пресавије и убаци у кутију
- гласање је слободно – нико не сме да га приморава или пита за кога је гласао

7. Гласање и тајност гласања

Бирачки одбор током целог дана води рачуна:

- у просторији је онолико бирача колико има места за тајно гласање
- нико не прилази паравану док бирач гласа
- нико не сугерише бирачу за кога да гласа
- нико не гласа уместо другог

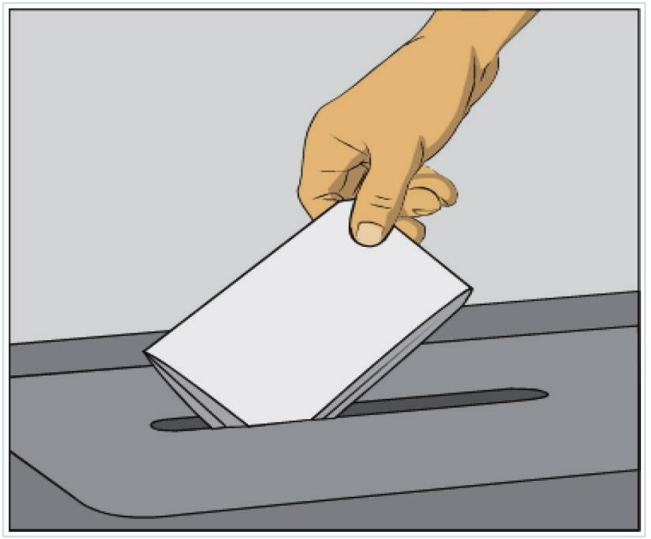

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Ни чланови породице не гласају заједно иза једног паравана – осим уз помагача у складу са законом.

8. Убацивање листића у кутију

Бирач убацује пресавијен листић у кутију и напушта бирачко место. О томе се стара члан БО поред кутије.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Ако се посумња да бирач није убацио листић, обавештавају се полиција и ЛИК.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Поштовати прописани редослед провера и радњи пре давања гласачког листића.
- Проверити идентитет бирача и његов упис у извод из бирачког списка.
- Дати бирачу упутство о гласању, без утицања на његово опредељење.
- Обезбедити тајност и самосталност гласања током целог поступка.

ПРОВЕРИМО: Шта радите ако бирача нема у изводу из бирачког списка?

Гласање ван бирачког места

ТЕМА ОБУКЕ 6

Ко може да гласа ван бирачког места

Може

- бирач који због тешке болести, старости или инвалидитета не може да дође
- само на подручју које обухвата бирачко место

Није дозвољено

- лицима која због природе посла не стижу да гласају док је бирачко место отворено

НАПОМЕНА

Пријава: ЛИК најраније 72 часа пре дана гласања, а најкасније до 11.00 часова на дан гласања; на дан гласања и бирачком одбору до 11.00 часова.

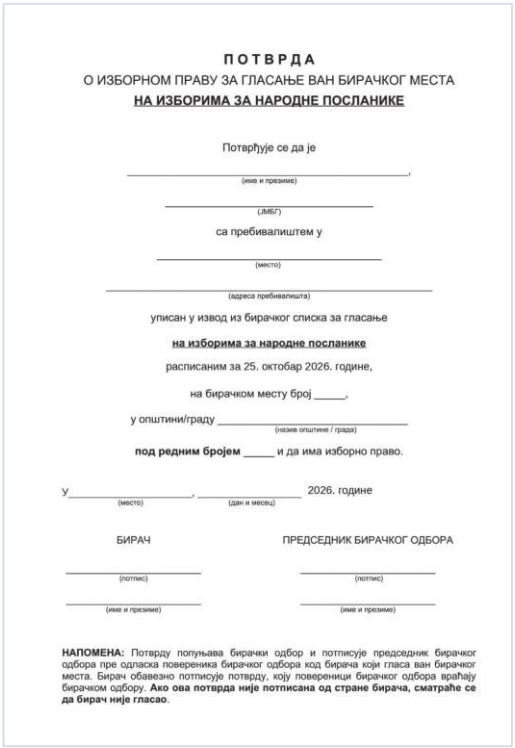
Пре одласка код бирача

Бирачки одбор проверава да ли је пријављени бирач:

- уписан у извод
- на подручју бирачког места

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

При провери се НЕ заокружује редни број и НЕ уписује напомена „гласао ван б.м.“ – то се ради тек кад се утврди да је бирач потписао потврду.

ПОТВРДА
О ИЗБОРНОМ ПРАВУ ЗА ГЛАСАЊЕ ВАН БИРАЧКОГ МЕСТА
НА ИЗБОРИМА ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ

Потврђује се да је
_____,
(име и презиме)
_____
(ЈМБГ)
са пребивалиштем у
_____
(место)
_____
(адреса пребивалишта)
уписан у извод из бирачког списка за гласање
на изборима за народне посланике
расписаним за 25. октобар 2026. године,
на бирачком месту број _____,
у општини/граду _____
(назив општине / града)
под редним бројем _____ и да има изборно право.

У _____, _____ 2026. године
(место) (дан и месец)

БИРАЧ
_____
(потпис)
_____
(име и презиме)

ПРЕДСЕДНИК БИРАЧКОГ ОДБОРА
_____
(потпис)
_____
(име и презиме)

НАПОМЕНА: Потврду попуњава бирачки одбор и потписује председник бирачког одбора пре одласка повереника бирачког одбора код бирача који гласа ван бирачког места. Бирач обавезно потписује потврду, коју повереници бирачког одбора враћају бирачком одбору. **Ако ова потврда није потписана од стране бирача, сматраће се да бирач није гласао.**

Пре одласка попуњава се потврда о изборном праву за гласање ван бирачког места.

Материјал и повереници

Материјал

- Збирна изборна листа
- УВ-лампа и спреј
- попуњене потврде о изборном праву
- гласачки листићи
- посебне коверте – за листић
- службене коверте – за посебну коверту и потврду
- прибор за писање и налепнице

Повереници

- три повереника, на предлог различитих предлагача
- бар један на предлог опозиционе листе

НАПОМЕНА

Ако је пријављено много бирача, може се одредити више тимова. Могу да присуствују акредитовани посматрачи.

Код бирача: идентитет и потврда

- прво идентитет, па УВ-провера
- име, презиме и ЈМБГ из документа упоређују се са потврдом
- важе иста правила као на бирачком месту
- бирачу се ОБАВЕЗНО каже да мора да потпише потврду и листић стави у посебну коверту

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Пре обележавања прста проверити да ли је потврда потписана. Непотписана потврда значи да бирач није гласао – коверта са листићем се не отвара и иде уз неупотребљене листиће.

Гласање ван бирачког места

Пошто бирач потпише потврду, обележава му се прст и уручује:

- гласачки листић
- збирна изборна листа
- посебна коверта за листић

Повереници излазе док бирач гласа, затим у његовом присуству печате коверту. У службену коверту стављају потписану потврду и запечаћену посебну коверту.

НАПОМЕНА

Ако бирач одбије обележавање прста, не може да гласа. Ако не може сам да попуни листић, гласа уз помагача.

По повратку на бирачко место

Председник отвара службене коверте и проверава потврде. Тек тада се у изводу заокружује редни број и уписује „гласао ван б.м.“, а листић се, пресавијен, убацује у кутију.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Потврда ПОТПИСАНА → обавезно напомена у изводу (иначе неће бити тачан број бирача који су изашли).

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Потврда НИЈЕ потписана → напомена се не уписује, посебна коверта се НЕ ОТВАРА и предаје се ЛИК уз неупотребљене листиће.

У записник се уписује:

- број бирача који су гласали ван БМ – тачка 14.
- број потписаних потврда – тачка 14.1.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Пријава и припрема

Пријава у прописаном року, најкасније до 11.00 на дан гласања. Проверити услове, припремити потврду, гласачки материјал и коверте.

Код бирача

Проверити идентитет и УВ лампом. Потврда се потписује ПРЕ обележавања прста и издавања листића. Повереници се удаљавају док бирач гласа.

Паковање

Посебну коверту са листићем запечатити У ПРИСУСТВУ бирача. Запечаћену посебну коверту и потписану потврду ставити у службену коверту.

По повратку на БМ

Председник прво проверава потврду, ПА ТЕК ОНДА евидентира гласање и убацује листић. Ако потврда није потписана, посебну коверту не отварати и не уписивати напомену у извод.

ПРОВЕРИМО: Када се у изводу уписује напомена „гласао ван б.м.“?

Подршка бирачима који су особе са инвалидитетом

ТЕМА ОБУКЕ 7

Подршка свим бирачима

Чланови бирачког одбора дужни су да пруже подршку свим бирачима, а посебно бирачима који су особе са инвалидитетом.

Приступачно бирачко место:

- прилаз и пешачки прелаз без препрека
- паркинг место за особе са инвалидитетом
- улаз у равни са тротоаром или рампа
- врата за несметан улаз, кретање у једном нивоу
- прилагођене информације

⚠ **ОБРАТИТИ ПАЖЊУ**

Немају сви видљив инвалидитет – свакоме ко затражи помоћ треба пружити помоћ.

Прилагођавање просторије: шта проверити

Осветљење

да се види лице члана БО и листић

Улазна врата

довољно отворена за колица, штаке, ходалицу

Ниско висећи предмети

уклонити због слепих и слабовидих

Папир и оловка

да се упутство напише или нацрта

Простор за колица

склонити столице и предмете

Висина кутије

по потреби помоћи бирачу

Терминологија и помагач

Како се обраћамо

- особа са инвалидитетом
- слепа или слабовида особа
- глува или наглува особа
- корисник инвалидских колица

Гласање уз помоћ помагача

Бирач који не може лично да гласа може да поведе помагача, који гласа онако како бирач одреди (документи, потпис, попуњавање листића).

Ако бирач не може да се потпише, у извод се, својим именом и презименом потписује помагач.

Опште препоруке

Свим бирачима

- питајте сваког бирача да ли му треба помоћ
- уважавајте бирача који је довео помагача
- обраћајте се бирачу, а не помагачу
- будите стрпљиви

Физички инвалидитет

- понудите помоћ при уласку и отварању врата
- не наслањајте се на колица и не дирајте их без дозволе
- у дужем разговору спустите се на ниво очију бирача

Сензорни и интелектуални инвалидитет

Слепи и слабовиди

- представите се
- пажњу привуците поздравом или лаганим додиром
- упутите бирача до свих места у поступку

Глуви и наглуви

- пажњу привуците махањем или додиром
- гледајте у лице, говорите полако
- по потреби напишите или нацртајте
- обраћајте се бирачу, не тумачу

Интелектуални инвалидитет

- бирач може имати помагача
- говорите полако и јасно
- користите једноставне изразе
- избегавајте буку и повишен тон

НАПОМЕНА

Повереници примењују исте препоруке и при гласању ван бирачког места.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Обезбедити равноправно остваривање бирачког права.
- Обраћати се непосредно бирачу, са поштовањем и без претпоставки о његовим потребама.
- Омогућити помоћ другог лица бирачу који не може самостално да гласа, у складу са прописима.
- Приликом пружања помоћи поштовати слободу опредељења и тајност гласања.

РАЗГОВАРАЈМО: Како помажете бирачу, а да не нарушите тајност гласања?

Одржавање реда на бирачком месту

ТЕМА ОБУКЕ 8

Ко може бити на бирачком месту

- **чланови и заменици БО**
- **чланови и заменици ЛИК**
- **чланови и заменици РИК**
- **бирачи**
- **акредитовани посматрачи**
- **представници медија**

Бирач остаје само док гласа. У просторији је онолико бирача колико има места за тајно гласање.

НАПОМЕНА
Лице којем није дозвољено да гласа мора одмах да напусти бирачко место.

Представници посматрача

На бирачком месту само уз акредитацију РИК. Посматрачи могу да прате сваку фазу, од окупљања БО до примопредаје материјала.

- страни посматрач може доћи са акредитованим преводиоцем
- од једног домаћег удружења на БМ је истовремено само један представник
- легитимација се носи на видном месту
- присуство се уписује у Записник о посматрачима

Удаљавање посматрача и медији

Посматрач може бити удаљен ако:

- не поштује правила о реду
- користи мобилни телефон или друга средства везе
- омета рад бирачког одбора

Медији могу доћи ради извештаја, уз најаву ЛИК или координатору РИК, и не задржавају се на бирачком месту.

НАПОМЕНА

О удаљењу се одмах обавештава ЛИК (бирачки одбор у иностранству – РИК).

Нарушавање реда

Ред је нарушен нарочито када се на бирачком месту или испред њега:

- задржавају лица без права и дужности
- неовлашћено снима или фотографише
- телефоном дају обавештења ко је гласао
- праве спискови бирача ван службене евиденције
- истиче пропагандни материјал

НАПОМЕНА

Бирачко место је просторија у којој се гласа; ако у објекту има више таквих просторија бирачким местом сматра се цео објекат.

Излазност, прекид гласања и полиција

- **Прекид дужи од сат** – гласање се продужава за исто време (нпр. 13.30–14.55 → до 21.25); исто важи за одложено отварање.
- **Разлози и трајање** – тачке 8.1. и 8.2. записника.
- **Полиција** улази само на позив председника; у униформи може да гласа ако не носи оружје.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Дозвољено је бележење излазности цртицама на посебном листу; подаци морају бити доступни свим члановима БО.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- На бирачком месту могу да бораве само лица која на то имају право.
- БО одржава ред и спречава радње које ометају гласање или нарушавају правилност.
- Посматрачи могу да прате рад БО, али не смеју да ометају поступак гласања.
- Прекид гласања и друге посебне ситуације евидентирају се у записнику, уз примену прописаних правила.

ПРОВЕРИМО: Како БО поступа ако неовлашћено лице одбија да напусти бирачко место?

Затварање бирачког места

ТЕМА ОБУКЕ 9

Затварање бирачког места у 20.00

20.00

затварање

Бирачима који се у 20.00 затекну на бирачком месту или испред њега мора се омогућити да гласају.

- одређени члан БО утврђује број и редослед затечених бирача и стаје иза последњег
- пошто и последњи затечени бирач гласа, просторија се закључава и почиње утврђивање резултата

НАПОМЕНА

Ако су гласали сви уписани бирачи, бирачко место може да се затвори раније – резултати се не саопштавају пре 20.00.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Бирачко место затвара се у 20.00 часова, осим у прописаним изузецима.
- Бирачима затеченим на бирачком месту или испред њега у 20.00 часова омогућити гласање.
- Одређени члан БО утврђује редослед затечених бирача и стаје иза последњег.
- Након гласања последњег бирача приступити утврђивању резултата.

ПРОВЕРИМО: Како поступате ако у 20.00 часова још има бирача који чекају?

Утврђивање резултата гласања

ТЕМА ОБУКЕ 10

Утврђивање резултата гласања

Три фазе

01	**Контролни формулар**	попуњавање
02	**Логичко-рачунска контрола**	провера утврђених резултата
03	**Записник о раду БО**	уписивање резултата

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Утврђивању резултата присуствују сви чланови бирачког одбора или њихови заменици.

Контролни формулар у осам корака

01	**Уписани бирачи**	тачка 4. записника → тачка 4. формулара
02	**Бирачи који су изашли**	потписи + напомене „ван б.м.“ → 11.1.
03	**Провера и отварање кутије**	контролни лист → тачке 10. и 10.1.
04	**Сви листићи из кутије**	→ 11.2.
05	**Разврставање**	на важеће и неважеће
06	**Неважећи**	→ 11.3.
07	**Важећи**	→ 11.4., па по листама
08	**Гласови по листама**	→ 11.5.

Контролни формулар

Контролни формулар је помоћно средство које смањује логичко-рачунске грешке у записницима. Попуњава га члан задужен при подели задужења.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Контролни формулар НИЈЕ замена за записник о раду БО и није званичан документ.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Гласачка кутија се не отвара одмах – прво се обављају радње које претходе отварању.

Изашли бирачи и отварање кутије

Број бирача који су изашли:

- потписи у изводу, списку промена и посебном изводу
- напомене о гласању ван бирачког места

Тек кад се утврди да је кутија све време била запечаћена и исправна, она се отвара и проверава се контролни лист.

НАПОМЕНА

Ако контролног листа нема, није попуњен или га нису потписали први бирач и бар један члан БО – ЛИК поништава гласање на бирачком месту.

Бројање листића

ПРВО се пребројавају сви гласачки листићи (уписује се у рубрику 11.2).

ДРУГО гласачки листићи се разврставају на важеће и неважеће.

ТРЕЋЕ пребројавају се сви неважећи (уписује се у 11.3.) и важећи листићи (уписује се у 11.4).

ЧЕТВРТО пребројава број гласова сваке листе (уписује се у рубрику 11.5 контролног листа).

НАПОМЕНА

Председник подстиче чланове именоване на предлог опозиције да провере кутију, разврставање листића и пребројавање гласова.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

КОНТРОЛНИ ЛИСТ НИЈЕ ГЛАСАЧКИ ЛИСТИЋ – не урачунава се у листиће.

Важећи и неважећи гласачки листић

НЕВАЖЕЋИ је листић који

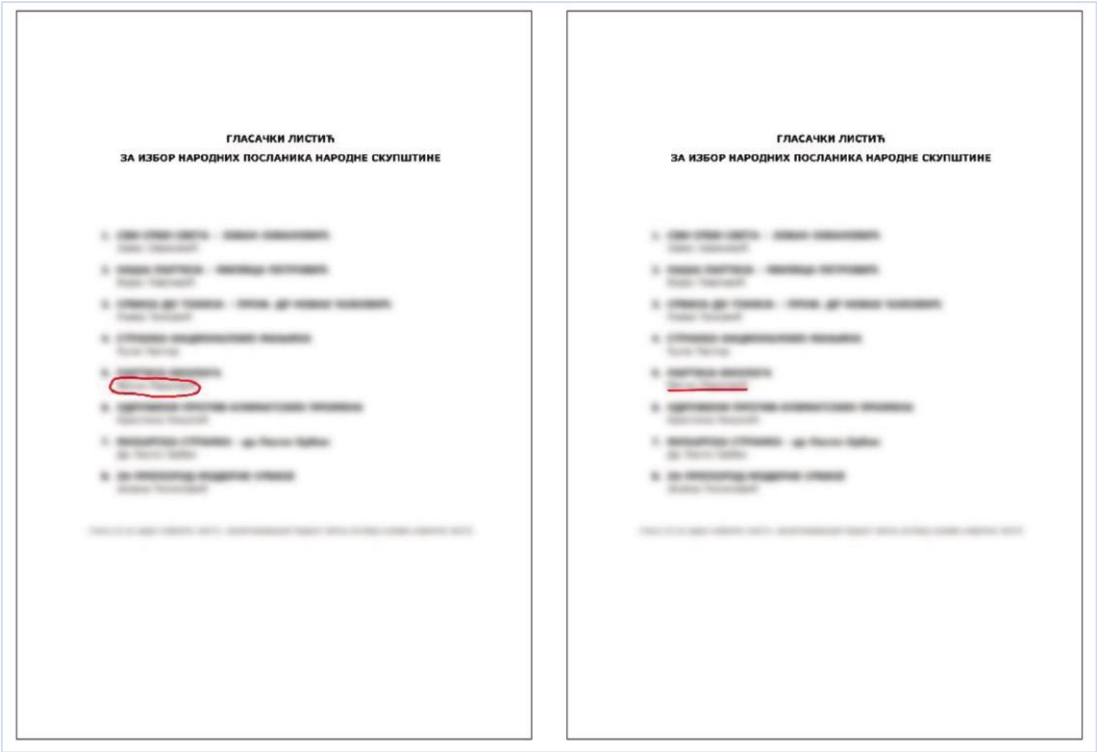
- није попуњен
- заокружене су две или више листа
- не може се поуздано утврдити за коју листу је бирач гласао

ВАЖЕЋИ је листић на којем

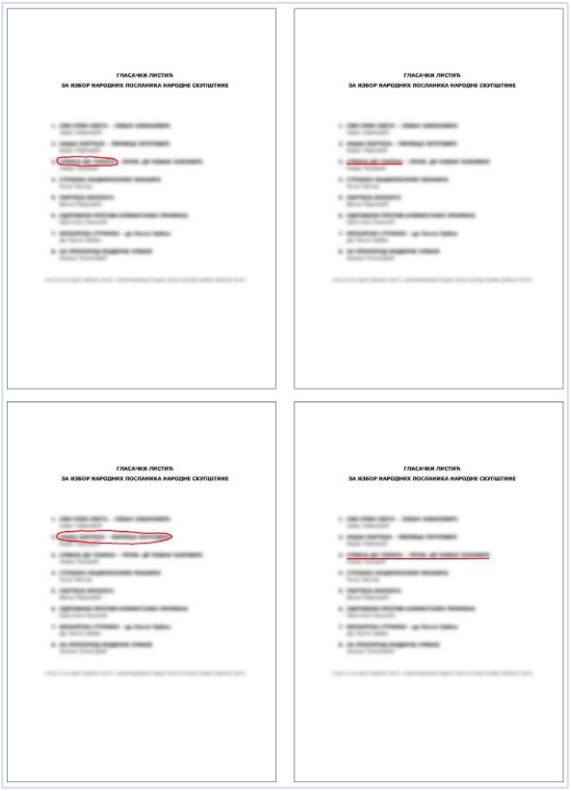
- заокружен је редни број испред једне листе
- са сигурношћу се може закључити за кога је бирач гласао

Примери важећих листића (1)

Име и презиме првог кандидата

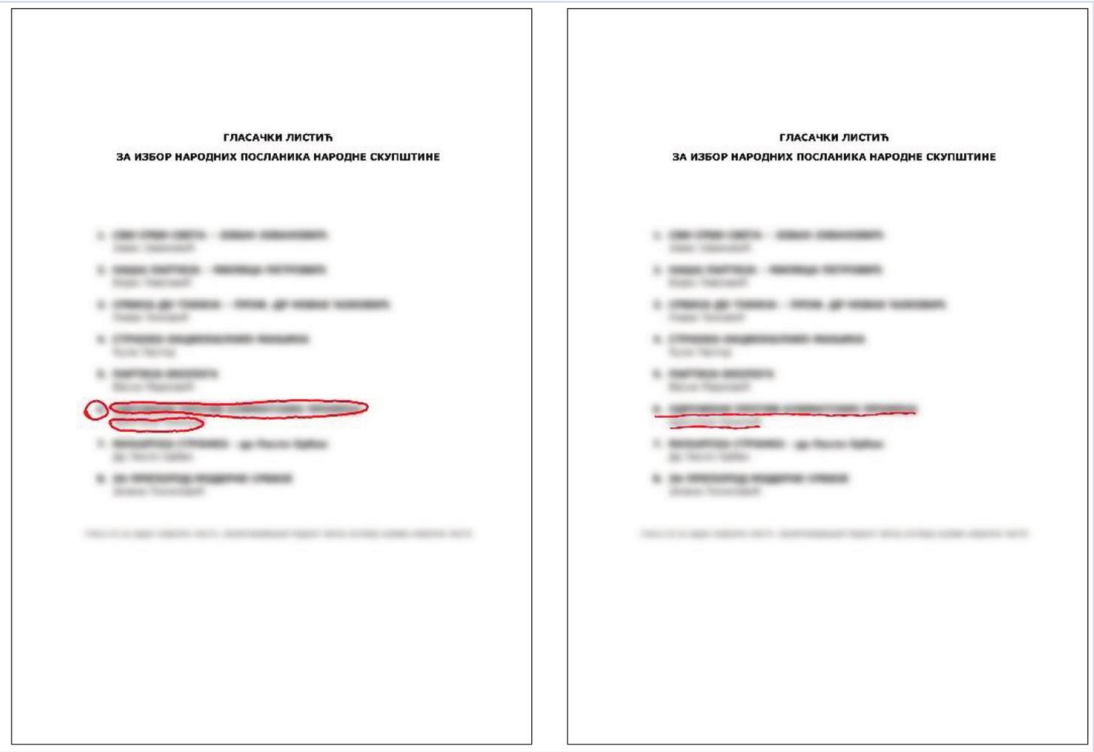

Назив или део назива листе

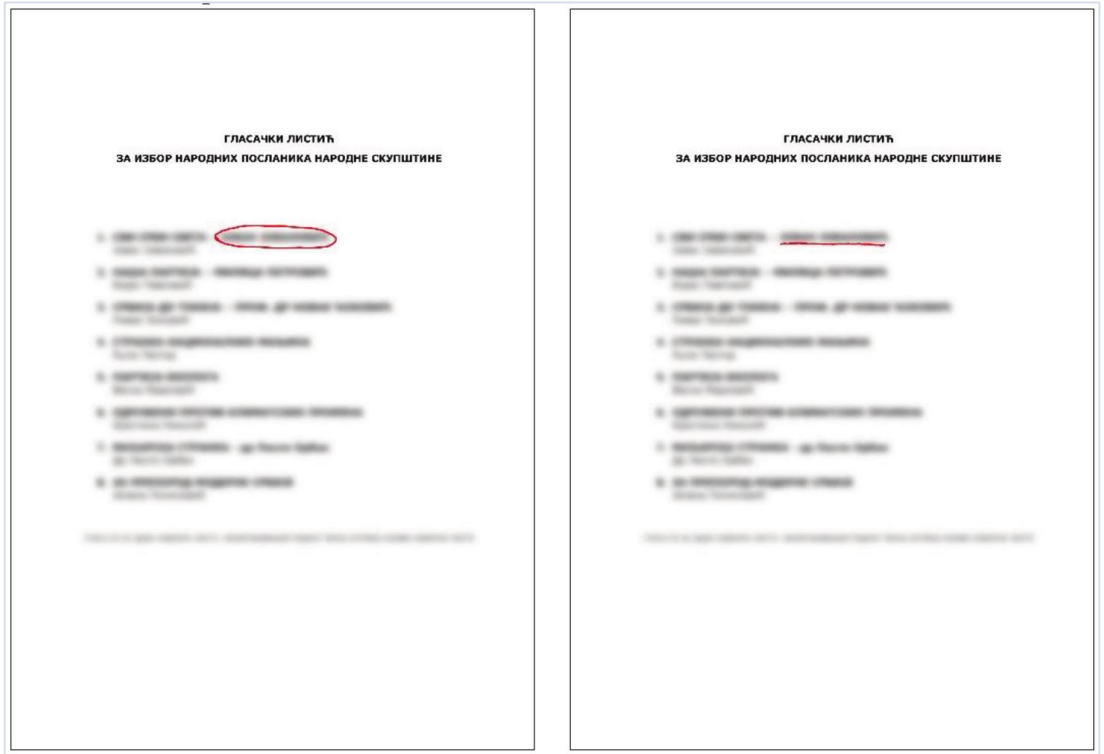

Примери важећих листића (2)

Редни број, назив и први кандидат

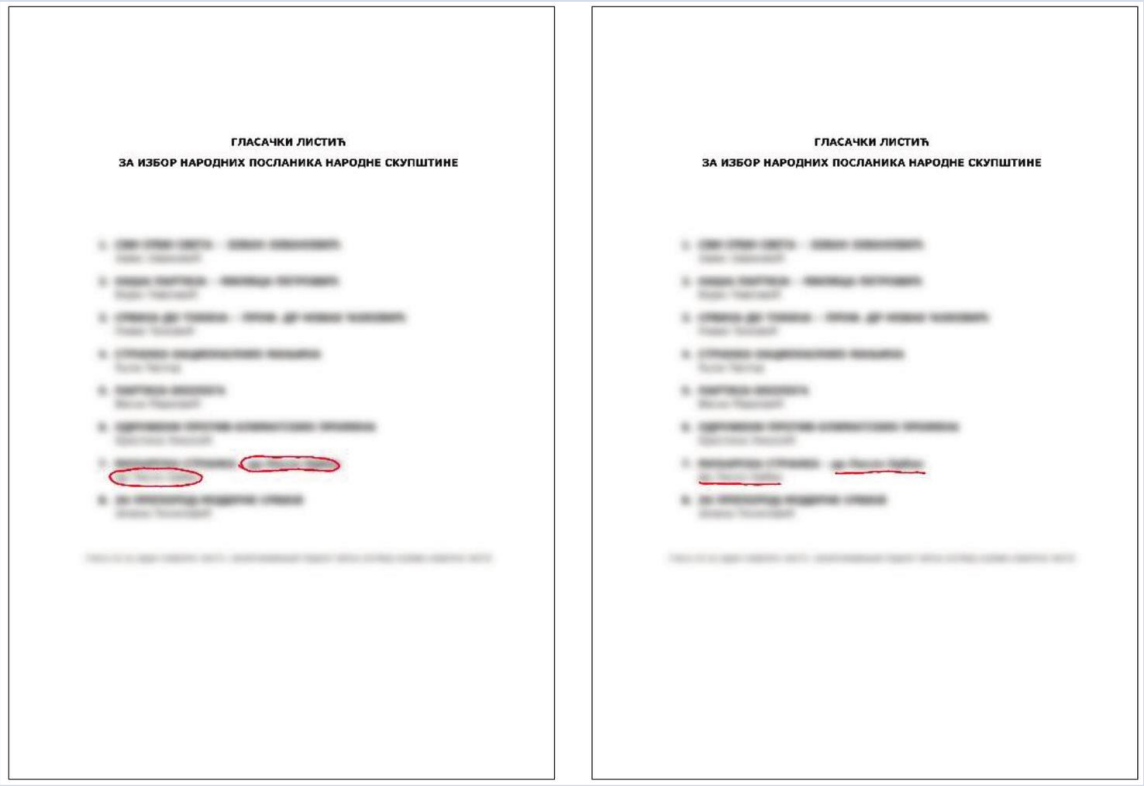

Име носиоца листе

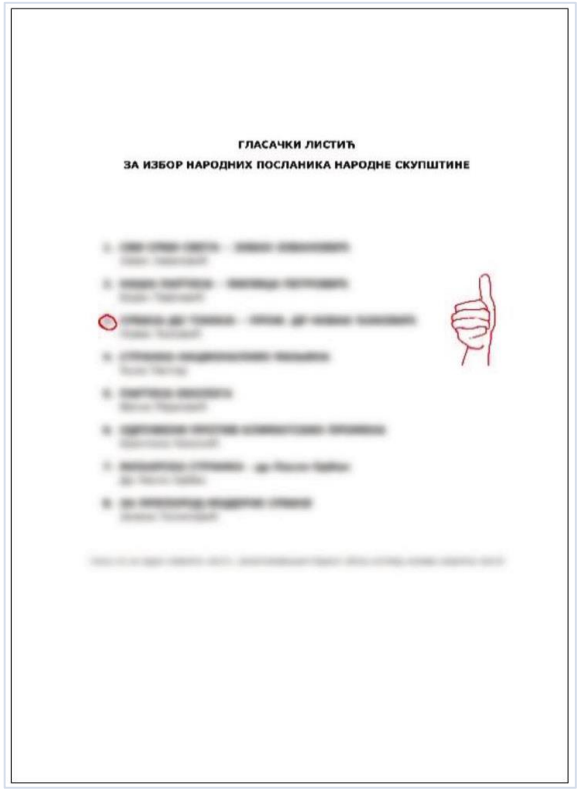
Примери важећих листића (3)

Носилац листе и први кандидат

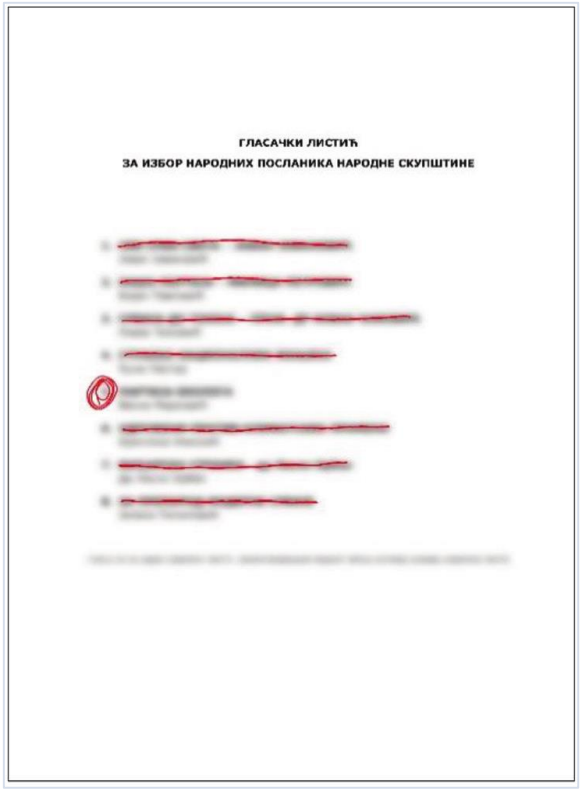

Листић је важећи и ако су:

исписани коментари, пароле, поруке

прецртани називи других листа

Изглед контролног формулара

Образац РГ-1/НП2026

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Републичка изборна комисија

ИЗБОРИ ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ
25. октобар 2026. године

КОНТРОЛНИ ФОРМУЛАР

ЗА ПРОВЕРУ ЛОГИЧКО-РАЧУНСКЕ ИСПРАВНОСТИ
РЕЗУЛТАТА ГЛАСАЊА НА БИРАЧКОМ МЕСТУ

ВАЖНО: Овај формулар се попуњава пре него што се резултати гласања упишу у Записник о раду бирачког одбора (Образац РГ-2/НП2026)

Број бирачког места: _____

Назив општине / града / завода / стране државе:

4.	**УКУПНО БИРАЧА КОЈИ СУ УПИСАНИ У ИЗВОД ИЗ БИРАЧКОГ СПИСКА:** (укључујући и евентуални списак накнадних промена у бирачком списку, као и евентуалан посебан бирачки списак за бираче у Војсци Србије ако гласају на бирачком месту)	
11.1.	**БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ИЗАШЛИ НА ИЗБОРЕ:** (**бирачи који су се потписали** у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу из бирачког списка и **напомене о бирачима који су гласали ван бирачког места** у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку)	
11.2.	**БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ:**	
11.3.	**БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:**	
11.4.	**БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:**	
11.5.	**БРОЈ ГЛАСОВА КОЈИ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА:**	

Редни број	*Назив изборне листе*	Број гласова које је добила изборна листа
1.		
	(Навести све изборне листе, према њиховом редоследу на гласачком листићу)	

УПУТСТВО за логичко-рачунску контролу утврђених резултата гласања унетих у овај формулар

Рачунско слагање података о бирачима

Број бирача који су изашли на изборе (рубрика 11.1.) **једнак је збиру броја** бирача који су потписани у изводу из бирачког списка, у евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку, ако је достављен уз извод из бирачког списка и евентуалном посебном изводу из бирачког списка за гласање бирача у Војсци Србије **и броја** напомена (уместо потписа бирача) у изводу из бирачког списка и списка накнадних промена у бирачком списку о бирачима који су гласали ван бирачког места.

Укупан број бирача који су изашли на изборе (рубрика 11.1.) може бити само једнак или мањи од броја бирача уписаних у извод из бирачког списка, списак накнадних промена у бирачком списку и у евентуалном посебном изводу из бирачког списка за гласање бирача у Војсци Србије (тачка 4.)

Рачунско слагање података о бирачима

Број гласачких листића који се налазе у гласачкој кутији (рубрика 11.2.) може бити само једнак или мањи од броја бирача који су изашли на изборе (рубрика 11.1.).

Рачунско слагање података о гласачким листићима и гласовима

Број гласачких листића који се налазе у гласачкој кутији (рубрика 11.2.) мора да буде једнак збиру: броја неважећих гласачких листића (рубрика 11.3.) и броја важећих гласачких листића (рубрика 11.4.).

Број важећих гласачких листића (рубрика 11.4.) треба да буде једнак збиру бројева гласова које су добиле све изборне листе (табела у рубрици 11.5.).

НАПОМЕНА 1: **Број укупно уписаних бирача** (тачка 4.) обавезно треба да буде уписан. Обратити пажњу на то да се приликом утврђивања укупног броја уписаних бирача узме у обзир и евентуални списак накнадних промена у бирачком списку, као и евентуални посебан извод из бирачког списка, ако на бирачком месту гласају припадници Војске Србије. У случају да уз извод из бирачког списка постоји и списак накнадних промена у бирачком списку, обратити пажњу на то да ли у том списку постоје само уписи или само брисања или и уписи и брисање бирача из бирачког списка.

НАПОМЕНА 2: Контролни лист за проверу исправности гласачке кутије се **не сме убрајати** у гласачке листиће.

НАПОМЕНА 3: У случају да неки бирачки одбор залепи један гласачки листић на гласачку кутију, тај гласачки листић након гласања треба да се врати међу неупотребљене гласачке листиће.

НАПОМЕНА 4: У случају да бирач који је гласао ван бирачког места није потписао потврду о изборном праву за гласање ван бирачког места или та потврда недостаје, бирачки одбор треба да гласачки листић тог бирача, који се налази у запечаћеној коверти (коју бирачки одбор у овој ситуацији не сме да отвори) уброји у неупотребљене гласачке листиће а запечаћени коверат са тим гласачким листићем изборној комисији предаје уз неупотребљене гласачке листиће.

УПУТСТВО за поступање након логичко-рачунске контроле исправности резултата унетих у овај формулар

1. Ако се логичко-рачунском контролом утврди да су подаци о резултатима гласања (рубрике 11.1. до 11.5. овог формулара) **исправни,** те податке треба **ЧИТКО** преписати у Записник о раду бирачког одбора (Образац РГ-2/НП2026).

- Ако се логичко-рачунском контролом утврди да у подацима о резултатима **постоје грешке,** треба поново извршити логичко-рачунску контролу, па ако и даље има грешака, треба поново утврдити резултате гласања.
- Уколико се неки податак из рубрика 11.1. до 11.5. овог формулара погрешно препише у Записник о раду бирачког одбора, тај податак у Записнику НЕ ТРЕБА ПРЕПРАВЉАТИ, већ га треба прецртати и поред њега уписати исправан. Особа која је извршила корекцију **треба да се потпише поред исправног податка.**

Најчешће формалне неправилности у Записнику о раду бирачког одбора

- **Нису потписала најмање три члана бирачког одбора.**
- Није потпун – **недостаје нека страна.**
- Записник је **копија/фотокопија (оба примерка записника који се предају су копија/фотокопија).**
- Записник је **имао исправку (рубрике од 11.1. до 11.5) поред које није било потписа**, како би се видело ко је исправку извршио.

Како треба да изгледа исправно попуњен и уредан Записник о раду бирачког одбора

- **Све тачке и рубрике Записника треба да буду попуњене.**
- **Ако поједине рубрике Записника немају податке за уписивање, уписује се нула (0) или повлака (-).**
- Записник мора бити **читко попуњен.**
- Записник **нема логичко-рачунску грешку.**
- Записник **је потписан од стране најмање три члана бирачког одбора.**
- Записник је потпун – **има све потребне стране.**
- У општинама и градовима у којима је на дан расписивања избора у службеној употреби језик националне мањине, мора бити попуњен и предат и образац Записника о раду бирачког одбора на том језику.
- Записник је **имао логичко-рачунску исправку поред које стоји потпис лица које је исправку извршило.**

АКО БИРАЧКИ ОДБОР ИМА БИЛО КАКВУ ДИЛЕМУ ОКО УТВРЂИВАЊА РЕЗУЛТАТА ИЗ ОВОГ КОНТРОЛНОГ ФОРМУЛАРА, ОБАВЕЗНО ТРЕБА ДА СЕ КОНСУЛТУЈЕ СА ИЗБОРНОМ КОМИСИЈОМ.

Логичко-рачунска контрола

Провера – одоздо на горе:

1. гласови по листама (11.5.) = важећи листићи (11.4.)
2. важећи (11.4.) + неважећи (11.3.) = листићи у кутији (11.2.)
3. листићи у кутији (11.2.) ≤ бирачи који су изашли (11.1.)
4. бирачи који су изашли (11.1.) ≤ уписани бирачи (тачка 4.)

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Резултати се не уписују у записник док се не утврди да су резултати у формулару исправни. Упутство за проверу исправности резултата је на другој страни контролног формулара.

Након контроле: два случаја

Нема грешака

Податке читко преписати у Записник о раду бирачког одбора.

Има грешака

Поновити сабирање (од 11.5. до 11.1.).

Ако грешка остане – поново утврдити резултате, па преписати у записник.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Ако постоји неусклађеност, поново се утврђују резултати између којих је утврђена – нпр. листићи се поново пребројавају.

Више или мање листића од бирача

МАЊЕ листића него бирача

Неки бирач није убацио листић.

Закон то не препознаје као неправилност.

ВИШЕ листића него бирача

Неправилност – ЛИК поништава гласање на БМ.

Проверити како је до тога дошло и да ли је грешка у бројању.

БИТНА НАПОМЕНА

Грешка може бити омашка, али и злоупотреба. Резултати се не усклађују по сваку цену – утврђује се чињенично стање.

Трећа фаза: попуњавање записника

Записник се попуњава тек кад су резултати у формулару исправни и одговарају стању материјала.

Прво проверити да ли су попуњене тачке 1–4 (Глава I) и 5–7 (Глава II).

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Где је у службеној употреби језик мањине, попуњава се и записник на том језику, за сваки језик посебан.

Записник: ток гласања

Тачке 8, 8.1, 8.2	прекид гласања – трајање и разлог
Тачка 9	време затварања бирачког места
Тачке 10, 10.1	контролни лист – пронађен и потписан
Тачка 12	неупотребљени гласачки листићи
Тачка 13	гласање уз помагача (на и ван БМ)
Тачке 14, 14.1	гласање ван БМ и потписане потврде
Тачке 15, 15.1	посматрачи и Записник о посматрачима

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Време затварања (тачка 9.) није време завршетка рада БО – оно се уписује на крају записника.

Записник: резултати (Глава III)

Резултати се ЧИТКО преписују из контролног формулара

Тачка 11.1	бирачи који су изашли на изборе
Тачка 11.2	листићи у гласачкој кутији
Тачка 11.3	неважећи листићи
Тачка 11.4	важећи листићи
Тачка 11.5	гласови за сваку изборну листу

НАПОМЕНА
Ниједна рубрика не остаје празна – уписује се „0“ или „-“.

Примедбе чланова бирачког одбора

- **Тачка 16** – да ли је било примедби („ДА“ / „НЕ“)
- **Тачка 16.1** – ако „ДА“: име члана; председник потписом потврђује пријем посебне исправе

НАПОМЕНА

Председник води рачуна о броју примљених исправа – уписује се у записник о примопредаји.

БИТНА НАПОМЕНА

Посебна исправа са примедбама је саставни део записника и обавезно се доставља ЛИК. Податак о примедбама уписује се и у Извештај о контроли записника.

Правилно попуњен део записника

Резултати гласања на бирачком месту

III. РЕЗУЛТАТИ ГЛАСАЊА

11.1.	**БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ИЗАШЛИ НА ИЗБОРЕ:** (бирачи који су се потписали и напомене у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу из бирачког списка о бирачима који су гласали ван бирачког места)	105
11.2.	**БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ:**	105
11.3.	**БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:**	5
11.4.	**БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:**	100
11.5.	**БРОЈ ГЛАСОВА КОЈЕ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА**	
Редни број	*Назив изборне листе*	*Број гласова које је добила изборна листа*
1.	АААА	20
2.	ББББ	0
3.	ЦЦЦЦ	35
4.	ДДДД	5
5.	ГГГГ	0
6.	ЕЕЕЕ	15
7.	ФФФФ	25
	(Навести све изборне листе, према њиховом редоследу на гласачком листићу)	

Исправљање грешке у записнику

Погрешан податак се прецрта, поред њега упише исправан, уз потпис

ПРАВИЛНО

III. РЕЗУЛТАТИ ГЛАСАЊА

11.1.	БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ИЗАШЛИ НА ИЗБОРЕ: (бирачи који су се потписали и напомене у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу из бирачког списка о бирачима који су гласали ван бирачког места)	105
11.2.	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ:	105
11.3.	БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	5
11.4.	БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	~~95~~ 100 Дд
11.5.	БРОЈ ГЛАСОВА КОЈЕ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА	
Редни број	*Назив изборне листе*	*Број гласова које је добила изборна листа*
1.	АААА	20
2.	ББББ	0
3.	ЦЦЦЦ	~~30~~ 35 Дд
4.	ДДДД	5
5.	ГГГГ	0
6.	ЕЕЕЕ	15
7.	ФФФФ	25
	(Навести све изборне листе, према њиховом редоследу на гласачком листићу)	

НЕПРАВИЛНО

III. РЕЗУЛТАТИ ГЛАСАЊА

11.1.	БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ИЗАШЛИ НА ИЗБОРЕ: (бирачи који су се потписали и напомене у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу из бирачког списка о бирачима који су гласали ван бирачког места)	105
11.2.	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ:	105
11.3.	БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	5
11.4.	БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	100
11.5.	БРОЈ ГЛАСОВА КОЈЕ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА	
Редни број	*Назив изборне листе*	*Број гласова које је добила изборна листа*
1.	АААА	20
2.	ББББ	0
3.	ЦЦЦЦ	35
4.	ДДДД	5
5.	ГГГГ	0
6.	ЕЕЕЕ	15
7.	ФФФФ	25
	(Навести све изборне листе, према њиховом редоследу на гласачком листићу)	

Примерци и потписивање записника

Шест примерака на самокопирајућем папиру

1. (оригинал)	ОБАВЕЗНО ЛИК, која га предаје РИК
2.	ЛИК
3.	истиче се на БМ на јавни увид
4–6.	члановима – на предлог листа са највише гласова на БМ
Неуручени	ЛИК, са осталим материјалом

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

На крају се уписују датум и време завршетка рада. Записник потписују сви чланови (или заменици одсутних) – законска обавеза.

Записник о посматрачима

Попуњава се током дана: посматрач се евидентира по доласку, а пре одласка може сам да упише примедбе.

Уписује се:

- имена свих представника посматрача
- називи домаћих и страних посматрача
- да ли су имали примедбе
- када су напустили бирачко место

НАПОМЕНА

Посматрач који упише примедбе мора да се потпише. Шест примерака: први и други уз записник о раду БО, четири посматрачима присутним на крају.

Паковање изборног материјала

У посебне коверте:

- контролни лист
- неупотребљени листићи
- важећи листићи
- неважећи листићи
- потврде о изборном праву (потписане и непотписане)

На свакој коверти: садржај, општина/град и број БМ; коверте се печате налепницом.

НАПОМЕНА

Материјал иде у врећу беле боје, заједно са затворницом са примопредаје пре гласања. Спрејеви, УВ-лампе и канцеларијски материјал (и маказе) – у посебну затворену кесу.

Истицање записника и предаја

Трећи примерак записника истиче се на бирачком месту, на јавни увид.

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

Материјал ЛИК предаје председник бирачког одбора или заменик; примопредаји могу да присуствују сви чланови.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Резултате утврђивати прописаним редоследом, уз контролу кутије и пребројавање листића.
- Утврђене податке најпре унети у контролни формулар.
- Спровести логичко-рачунску контролу пре уписивања резултата у записник.
- У случају неслагања поново проверити податке и одговарајуће резултате.

ПРОВЕРИМО: Које податке проверавате пре уписа резултата у записник?

Примопредаја изборног материјала после гласања

ТЕМА ОБУКЕ 11

Рок и начин предаје

26.10.

до 8.00 часова

Материјал се без одлагања доставља ЛИК у седишту општине/града.

- примају најмање два члана ЛИК, на предлог различитих предлагача
- о примопредаји се сачињава посебан записник

НАПОМЕНА

Могу да присуствују сви чланови и заменици БО, представници подносилаца листа и акредитовани посматрачи.

Шта се предаје

Локалној изборној комисији

- 1. и 2. примерак записника о раду БО (и на језицима мањина)
- посебне исправе са примедбама (уписује се број)
- 1. и 2. примерак записника о посматрачима
- извод и посебан извод
- запечаћене коверте са листићима, контролним листом и потврдама
- сигурносна затворница са примопредаје пре гласања
- евиденција о присуству чланова

Општинској/градској управи

- гласачка кутија
- спрејеви и УВ-лампе
- паравани и кабине
- евиденција о присутности
- идентификационе картице
- прибор за писање, маказе

Контрола Записника о раду

01 Чланови БО присуствују контроли записника у седишту општине/града.

02 После скенирања, члан ЛИК записник доставља статистичару – у присуству члана БО.

03 Статистичар уноси податке и сачињава извештај о контроли у два примерка; потписују га са чланом ЛИК и чланом БО.

04 Код грубих логичко-рачунских грешака (тешке грешке) представници БО и ЛИК врше и увид у изборни материјал.

Печаћење вреће после гласања

После контроле записника материјал иде у **врећу беле боје**, коју ЛИК печати **белом сигурносном затворницом**; серијски број се уписује у записник о примопредаји.

У врећу се ставља и затворница са примопредаје пре гласања.

> **НАПОМЕНА**
>
> Печаћењу обавезно присуствују чланови БО који су предали материјал.

Шта се никако не ставља у врећу

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ

У врећу се НЕ стављају:

- записник о раду БО
- записник о посматрачима
- извод, списак промена и посебан извод
- коверат са потврдама о изборном праву
- записник о примопредаји после гласања
- евиденција о присутности

ЛИК овај материјал слаже одвојено.

НАПОМЕНА

Ако на врећи нема налепнице, ЛИК маркером исписује број БМ и назив општине/града.

Бирачка места у иностранству

Бирачки одбори из иностранства материјал предају непосредно координатору РИК, у седишту РИК у Београду; сачињава се посебан записник.

НАПОМЕНА

Материјал се преноси као дипломатска пошиљка, чиме је осигурана његова безбедност.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Материјал паковати и предати у складу са прописаним правилима и роковима.
- Листиће и другу документацију разврстати у одговарајуће коверте.
- Записник, изводе и другу прописану документацију предати одвојено од садржаја вреће.
- Врећу са материјалом запечатити у ЛИК, након контроле записника, у присуству представника БО.

ПРОВЕРИМО: Шта се ставља у врећу, а која документација се предаје одвојено?

Кривична дела против изборних права

ТЕМА ОБУКЕ 12

Кривична дела против изборних права

Кривични законик, глава петнаеста

ЧЛАН 155.

Повреда права гласања

(1) Ко другог у намери да му онемогући вршење права гласања, противзаконито не упише у списак гласача, избрише из тог списка или га на други противправан начин спречи или омете да гласа, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.

(2) Ко силом или претњом принуди другог да на изборима, гласању о опозиву или на референдуму врши или не врши право гласања или да гласа за или против одређеног кандидата односно предлога, казниће се затвором од три месеца до три године.

ЧЛАН 156.

Давање и примање мита у вези са гласањем

(1) Ко другоме нуди, даје, обећа награду, поклон или какву другу корист да на изборима или референдуму гласа или не гласа или да гласа у корист или против одређеног лица односно предлога, казниће се новчаном казном или затвором до три године.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се и ко захтева или прими поклон или какву другу корист да на изборима или референдуму гласа или не гласа или да гласа у корист или против одређеног лица односно предлога.

(3) Ако дело из става 1. овог члана учини члан бирачког одбора или друго лице у вршењу дужности у вези са гласањем, казниће се затвором од три месеца до пет година.

(4) Поклон или друга корист одузеће се.

Кривична дела против изборних права

Кривични законик, глава петнаеста

ЧЛАН 157.

Злоупотреба права гласања

(1) Ко на изборима или на референдуму гласа уместо другог лица под његовим именом или на истом гласању гласа више од једанпут или користи више од једног гласачког листића, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.

(2) Члан бирачког одбора који омогући другоме да изврши дело из става 1. овог члана, казниће се новчаном казном или затвором до две године.

ЧЛАН 159.

Спречавање одржавања гласања

(1) Ко силом, претњом или на други противправан начин спречи одржавање гласања на бирачком месту, казниће се затвором до три године.

(2) Ко омета гласање изазивањем нереда на бирачком месту услед чега гласање буде прекинуто, казниће се новчаном казном или затвором до две године.

Кривична дела против изборних права

Кривични законик, глава петнаеста

ЧЛАН 160.

Повреда тајности гласања

(1) Ко на изборима или референдуму повреди тајност гласања, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци.

(2) Ако дело из става 1. овог члана учини члан бирачког одбора или друго лице у вршењу дужности у вези са гласањем, казниће се новчаном казном или затвором до две године.

ЧЛАН 161.

Фалсификовање резултата гласања

Члан органа за спровођење избора или референдума или друго лице које врши дужности у вези са гласањем, који додавањем или одузимањем гласачких листића или гласова при пребројавању или на други начин измени број гласачких листића или гласова или објави неистинит резултат гласања, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Кривична дела против изборних права

Кривични законик, глава петнаеста

ЧЛАН 162.

Уништавање докумената о гласању

(1) Ко уништи, оштети, одузме или прикрије гласачки листић или неки други документ о гласању на изборима или на референдуму, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.

(2) Ако дело из става 1. овог члана учини члан бирачког одбора или друго лице у вршењу дужности у вези са гласањем, казниће се затвором од три месеца до три године.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

- Изборна права и правилност изборног поступка заштићени су кривичним прописима.
- Забрањено је утицање на слободно опредељење, повреда тајности и друга прописана кривична дела.
- Чланови БО поступају у границама својих овлашћења и поштују прописане процедуре.
- Правилно поступање и благовремено реаговање на неправилности штите изборна права.

ПРОВЕРИМО: Можете ли навести пример поступања које представља повреду изборних права?

КРАЈ ОБУКЕ

Хвала на пажњи

Питања / коментари / сугестије